

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

Sairaala Nova

KYS

Sosiaalityö

LASTEN SYÖPÄSAIRAUDET

&

SOSIAALITURVA JA SOSIAALIPALVELUT 2023

€

Sairaala Nova

Sosiaalityöntekijä

Juhani Luotola

050-4728789

juhani.luotola@hyvaks.fi

KYS

Sosiaalityöntekijä

Sari Valli

044-7113580

sari.valli@kuh.fi

YLEISTÄ

Tässä sosiaaliturvaoppaassa on selvitetty syöpää sairastavien lasten ja heidän perheidensä tukijärjestelmää. Tarkastelu keskittyy pääasiassa alle 16-vuotiaiden lasten tukimuotoihin. Kelan vanhempainetuus-asioita (mm. äitiysavustus, lapsilisä, vanhempainrahat) oppaassa ei käsitellä, ei myöskään yli 16-vuotiaitten sosiaaliturvaa.

Sen sijaan lasten hoidon tuet esitellään, koska pienen lapsen vakava sairastuminen saattaa vaatia vanhempia muuttamaan aiemmin valittuja päivähoitoratkaisuja ja muutostilanteessa on hyvä tietää käytössä olevat vaihtoehdot.

Syöpää sairastavan lapsen hyvään hoitoon erikoissairaanhoidon yksikössä kuuluu oleellisesti vanhempien mahdollisuus saada sairaalan sosiaalityöntekijän neuvontaa ja yksilöllistä ohjausta osana lapsen kokonaisvaltaista hoitoa.

Koulunkäyntiin ja opetuksen toteuttamiseen liittyvät asiat ovat tärkeitä syöpäsairaille oppivelvollisuusikäisille lapsille. Perusopetuslaki (628/98) takaa kaikille, myös pitkäaikaissairaille, periaatteessa yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen. Perusopetuslakia on muutettu 1.1.2011 voimaan tulleella muutossäädöksellä (642/2010), jossa on tarkemmin määritelty peruskoulun oppilaan tarvitsema tehostettu tai erityinen tuki esim. vakavan sairastumisen tilanteissa. Tässä sosiaalioppaassa ei käsitellä kouluun liittyviä asioita. Sylva ry on julkaissut **Kouluoppaan** vuoden 2020 alussa. [Kouluopas](#) antaa ammattilaisille ja vanhemmille sekä muille opasta käyttäville tarpeellista tietoa syöpää sairastavien lasten ja nuorten koulunkäynnin mahdollistamiseen ja tukemiseen.

ALLE 16-VUOTIAAN VAMMAISTUKI

Alle 16-vuotiaan vammaistuen tavoitteena on tukea pitkäaikaisesti sairaan tai vammaisen lapsen selviytymistä jokapäiväisessä elämässä. Aikaisemmin Kela maksoi vastaavassa tilanteessa sairaan lapsen kotihoidon tukemiseksi ns. lapsen hoitotukea. Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan myöntää, jos lapsen sairauteen, vikaan tai vammaan liittyvästä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu vanhemmille vähintään kuuden kuukauden ajan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta. Tukea ei voi myöntää yksinomaan taloudellisen rasituksen perusteella. Myönnettävän tuen määrä arvioidaan lapsen sairauden laadun ja rasituksen ja sidonnaisuuden kokonaismäärän perusteella.

SYÖPÄSAIRAUDET JA ALLE 16-VUOTIAAN VAMMAISTUKI

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on porrastettu kolmeen ryhmään. Tuen määrä 1.2.2023 alkaen on:

Perustuki	102,85 €/kk
Korotettu tuki	240,00 €/kk
Ylin tuki	465,83 €/kk

Syöpää sairastaville lapsille alle 16-vuotiaan vammaistukea maksetaan lapsen hoidon ja seurannan vanhemmille aiheuttaman vaativuuden ja sidonnaisuuden perusteella. Hoidollisesti raskaiden alkuvaiheiden aikana tuki on yleensä korkein mahdollinen ja kun hoidot kevenevät, siirrytään korotettuun tukeen. Hoidon lopettamisvaiheessa maksussa on yleensä perustuki vielä vuoden sytostaattihoidon lopettamisen jälkeen.

Taloudellinen rasitus voidaan ottaa huomioon joissain tilanteissa, jos lapsella on oikeus sairauden perusteella vain perusvammaistukeen ja lisäksi lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu hyväksyttäviä kustannuksia vähintään korotetun vammaistuen verran kuukautta kohden. Kelan ohjeistuksen mukaan ylintä vammaistukea ei voida myöntää taloudellisen rasituksen perusteella.

Lapsen mahdolliset muut pitkäaikaissairaudet tai vammaisuus vaikuttavat tietenkin alle 16-vuotiaan vammaistuen määrään: esim. kehitysvammaisella tai diabetesta sairastavalla lapsella on näistä syistä aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus myös otettava huomioon. Näiden asioiden olisi myös tultava esille hakemuksessa.

Vammaisetuslain 7 § 3 momentin mukaan Kansaneläkelaitos voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten rasitusta ja sidonnaisuutta eri sairausryhmissä arvioidaan. Nämä määräykset on kirjattu Kelan Etuusohjeet -tiedostoon, jota päivitetään melko usein. Ohessa on kursivoituna Kelan Etuusohjeet -kansiossa antama ohje syöpää sairastavien lasten osalta (s. 69):

Pahanlaatuiset veritaudit ja kasvaimet

*Pahanlaatuisten veritautien ja kasvaimien alkuhoidon ja siihen verrattavan raskaan ylläpitohoidon aikana lapsen hoidosta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan vaativaa ja ympärivuorokautista **[ylin vammaistuki]**. Vaativaa ja ympärivuorokautista rasitusta ja sidonnaisuutta lapsen hoidosta huolehtivalle katsotaan aiheutuvan myös terminaalivaiheessa.*

Korotettuun vammaistukeen katsotaan olevan oikeus lapsella, joka saa solusalpaajahoitoa ylläpitohoitona (immunosuppressiivinen hoito).

Perusvammaistukeen oikeuttavaa tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta katsotaan aiheutuvan lapsen hoidosta ja huolenpidosta **vielä vuoden ajan solusalpaajahoidon jälkeenkin**, koska lasta joudutaan käyttämään tiheästi kontrolleissa ja seuraamaan sairauden kehitystä. Lisäksi lapsi on infektiokerkäs.

Vammaistukeen ei katsota olevan ***oikeutta lapsella***, joka on parantunut sairaudesta ja ***jonka solusalpaajahoidosta on kulunut jo vähintään vuosi***. Lapsi tarvitsee tällöin enää harvoja jälkitarkastuksia, eikä sairaudesta ole jäänyt erityistä hoitoa vaativaa tilaa. Esimerkiksi lievä kasvuhäiriö tai puberteetin viivästyminen ovat verraten tavallisia luuytimensiirron jälkeen ja joskus myös leukemian hoidon lopettamisen jälkeen.

Alle 16-vuotiaan vammaistuen saannin ja sen suuruuden ratkaisee ennen kaikkea lapsen kokonaistilanne, ts. kuinka paljon "erityistä" lapsen hoitamiseen liittyy. Päätös tehdään yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla ja vanhempien hakemuslomakkeessa antamilla tiedoilla on hyvin suuri merkitys.

Alle 16-vuotiaan vammaistukea haetaan Kelasta. Hakulomakkeen ([EV 258](#)) liitteeksi tarvitaan lääkärinlausunto C (käytännössä syöpäsairauksissa usein B-lausunto), joka kirjoitetaan tavallisesti hoidosta vastaavassa yliopistollisessa sairaalassa. Alle 16-vuotiaan vammaistukea maksetaan seuraavan kuukauden alusta siitä lukien, kun oikeus etuuteen on syntynyt (ts. syöpäsairaus on todettu ja hoito on aloitettu tai vakavat oireet ovat alkaneet ja lapsen hoitoisuus on merkittävästi lisääntynyt). Alle 16-vuotiaan vammaistukea voi tarvittaessa hakea **takautuvasti 6 kuukauden ajalta**. Se myönnetään joko määräajaksi tai siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 16 vuotta. Lasten syöpäsairauksien osalta päätökset ovat määräaikaisia.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on verovapaata tuloa, eikä sen saaminen riipu vanhempien tuloista tai varallisuudesta. Sitä voidaan maksaa myös riippumatta siitä, onko lapsi päivä- tai kotihoidossa tai koulussa.

Jatkohakemus ja tarkistushakemus

Määrääjäksi myönnettyyn alle 16-vuotiaan vammaistukeen haetaan jatkoa täyttämällä hakemuslomake EV 258 uudelleen. HUOM: **Kela ei 2016 alkaen ole lähettänyt kotiin ilmoitusta vammaisetuuden päättymisestä.** Tämän vuoksi vammaistukipäätös kannattaa panna talteen ja muistaa ajoissa (n. 2 kk) ennen päätöksen umpeutumista varata lapselle lääkäriaika tai tilata uusi lääkärinlausunto jatkohakemusta varten. Jatkohakemuksessa kannattaa selvittää erityisesti etuuden myöntämisen jälkeen tapahtuneet muutokset lapsen terveydentilassa, hoitosuunnitelmassa ja muissa olosuhteissa. Hakemukseen on liitettävä lääkärinlausunto tai muu riittävä selvitys lapsen nykyisestä terveydentilasta. HUOM: **Kela ei korvaa jatkohakemukseen tarvittavaa lääkärinlausuntoa.**

Kun alle 16-vuotiaan vammaistukeen haetaan päätöksen voimassaoloaikana korotusta, on tarkistushakemukseen liitettävä uusi lääkärinlausunto tai muu selvitys lapsen terveydentilan muutoksesta.

Muutoksenhaku

Alle 16-vuotiaan vammaistukea koskevasta päätöksestä voi valittaa **sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle**. Ohjeet tästä (valitusosoitus) on aina liitetty Kelan päätökseen. Mikäli asiakas on tyytymätön Kelan antamaan päätökseen ja valittaa siitä, tutkii Kela ensin annetun päätöksen itseoikaisumahdollisuuden. Jos itseoikaisulle ei Kelan käsityksen mukaan ole mahdollisuutta, tai se on osittainen (eli ei voida vastata kaikkiin asiakkaan valituksessa esittämiin vaatimuksiin), lähtee muutoksenhaku eteenpäin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan, ja asiakas saa tästä kirjeitse tiedon. Valituksen käsittelyaika SAMU:ssa saattaa olla hyvin pitkä. Joskus kielteisissä päätöksissä uusi hakemus on hyödyllisempi vaihtoehto. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasiassa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Asian käsittely SAMU:ssa ja vakuutusoikeudessa on asiakkaalle maksutonta.

ERITYISHOITORAHA TAI SAIRAUSPÄIVÄRAHA VANHEMMILLE

Erytishoitoraha on tarkoitettu korvaamaan lyhytaikaista ja tilapäistä ansionmenetystä, joka aiheutuu vanhemman osallistumisesta alle 16-vuotiaan lapsensa sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon ja kuntoutukseen. Erytishoitoraha voidaan maksaa, kun vanhempi osallistuu lääkärin määräämänä lapsensa hoitoon arkipäivänä vähintään 6 tunnin ajan (matka-ajat mukaan lukien) ja on estynyt tekemästä työtään, eikä saa hoitoon osallistumisen ajalta palkkaa. Kotiäidit ja -isät, päätoimiset opiskelijat sekä yrittäjät ovat myös oikeutettuja erityishoitorahaan. Yrittäjälle pitää lapsen hoitoon osallistumisesta aiheutua ansionmenetystä ja sen näyttäminen käy toteen esim. siten, että yrittäjä on palkannut jonkun toisen tilalleen tai hän voi osoittaa, että jokin tulo jäi saamatta (liike suljettu tms.).

Erytishoitorahan määrä riippuu hakijan työtuloista tai yrittäjän eläkevakuutuksen vuosityötulosta. Jos hakijalla ei ole riittävästi työtuloja päivärahan laskemisen perusteeksi, maksetaan erityishoitoraha minimissä 31,99 € arkipäivältä. Erytishoitoraha on verollinen. Karenssia ei ole: lyhin aika jolta erityishoitoraha maksetaan, on 1 vrk.

Hoitoon osallistuminen voi tapahtua:

1. sairaalan poliklinikalla tai osastolla
2. poliklinikka- tai osastohoitoon välittömästi liittyvässä kotihoidossa, jos hoitava lääkäri katsoo vanhemman osallistumisen tarpeelliseksi.

Vuodeosasto- tai poliklinikkahoidossa olevien alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmilla on oikeus saada erityishoitorahaa kaikissa sairaustapauksissa, kun lääkäri pitää vanhemman osallistumista hoitoon ja kuntoutukseen tarpeellisenä. Yli 7-vuotiailla ja aina kotihoidossa sairauden täytyy olla vaikea. Vaikeina sairauksina mainitaan valtioneuvoston asetuksessa

(1335/2004) mm. leukemia ja muut pahalaatuiset kasvaimet. Vaikeusasteen arvioi hoitava lääkäri ja ratkaisu erityishoitorahasta tehdään Kelassa.

Ylensä erityishoitoraha maksetaan vain toiselle vanhemmalle. Molemmille vanhemmille etuutta voidaan maksaa, jos hoitava lääkäri katsoo näiden molempien hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi sairaala- tai sairaalan poliklinikkahoidossa. Kotihoidossa erityishoitorahaa ei makseta samalta ajalta molemmille vanhemmille samasta lapsesta missään tilanteessa. Oikeus erityishoitorahaan tutkitaan vain sitä hakeneen vanhemman osalta. Jos edellytykset hänen osaltaan täyttyvät, ei esim. toisen vanhemman kotona tekemä työ estä erityishoitorahan myöntämistä.

Erityishoitorahaa maksetaan hoidollisen tasapainon saavuttamiseksi lasta kohden saman sairauden perusteella:

1. erikoissairaanhoidon osastohoitoon tai poliklinikkahoitoon osallistumisesta enintään 60 arkipäivältä;
2. kotihoidon ajalta enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä.

Erityishoitorahaa maksetaan edellä mainittua pidemmältä ajalta painavien lääketieteellisten syiden perusteella, jos lapsen vaikeaan sairauteen liittyvän hoidon toteuttaminen tai sairauden odottamaoton paheneminen edellyttää edelleen vanhemman jatkuvaa läsnäoloa. Valtioneuvoston asetuksessa 1335/2004 tällaisina painavina lääketieteellisinä syinä, joiden perusteella erityishoitorahaa maksetaan yli 150 arkipäivän ajalta, mainitaan mm. hengenvaarallinen tila, joka edellyttää lapsen jatkuvaa valvontaa kuten immunosuppressio ja infektioriski, muu vastaava painava lääketieteellinen syy ja myös kuolevan lapsen hoito.

Erityishoitorahaa ei makseta samanaikaisesti eräiden muiden etuuksien kanssa, esim. työttömyyskorvaus, äitiys-, isyys-, vanhempainraha tai sairauspäiväraha.

Sen sijaan samalta ajalta Kelan kautta maksettava lasten kotihoidontuki tai hyvinvointialueen kautta maksettava omaishoidon tuki eivät ole este erityishoitorahan saamiselle.

Syöpää sairastavien lasten hoidon järjestelyissä erityishoitoraha on yleisesti käytetty taloudellisen tuen muoto lapsen sairaalahoidon ja vaativien kotihoitovaiheiden tai saattohoitovaiheen aikana. Vuoden 2018 alussa Kela on antanut tarkennetut etuusohjeet erityishoitorahasta mm. leukemian ja muiden syöpätautien sekä aivokasvainten osalta. (Ks. etuusohjeen Erityishoitoraha luvut [1.3.2.2.2.4](#) ja [1.3.2.2.2.5](#)).

Samalla muutettiin erityishoitorahan ohjeita niin, että tukea voidaan saattohoitovaiheessa maksaa molemmille vanhemmille lapsen kotihoitoon.

Vaikeasti sairaan lapsen vanhemmalle voidaan 1.1.2015 voimaantulevan lainmuutoksen myötä maksaa erityishoitorahaa myös siltä ajalta, kun lapsi kokeilee kouluun tai päivähoitoon palaamista.

Paluu kouluun tai päivähoitoon ei onnistu yleensä täysipäiväisesti ja säännöllisesti alusta asti, vaan se tapahtuu vaiheittain ja edellyttää vanhemman varallaoloa. Varallaololla tarkoitetaan, että vanhempi on valmiina reagoimaan nopeasti, jos lapsen vointi huononee tai lapsi tarvitsee vanhemman antamaa hoitoa ja seurantaa koulu- tai päivähoitopäivän aikana. Vanhempi ei ole koulussa tai päivähoidossa läsnä, mutta varallaolo edellyttää työstä poissaoloa. Lainmuutos turvaa perheen taloutta siinä vaiheessa, kun täysipainoinen koulunkäynti ja vanhemman työssäkäynti ei ole sairauden vuoksi vielä mahdollista.

Erityishoitorahan maksaminen kotihoidon aikaisen koulu- tai päivähoitokokeilun ajalta edellyttää, että lapsella on nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa oleva vaikea sairaus. Kokeilun ja vanhemman varallaolon tulee perustua lasta hoitavan lääkärin

arvioon. Erityishoitorahalla voidaan turvata vain sellaista varallaoloa, joka on hoidon ja lapsen sairauden tila huomioiden välttämätöntä.

Lääkärintodistuksessa D on kuvattava sairauden hoitovaihe, kokeilun arvioitu kesto sekä vanhemman varallaolon tarve perusteluineen. Arvion muuttuessa tiedot päivitetään seuraavassa lääkärintodistuksessa.

Erityishoitorahaa voidaan nykyisin hakea verkossa, ohjeet Kelan löytyvät nettisivuilta. Vaihtoehtoisesti erityishoitorahaa haetaan Kelasta paperilomakkeella [SV 89](#). **Liitteeksi** tarvitaan **D-todistus**. Todistus on yleensä maksuton. Takautuvaa hakuaikaa on 4 kuukautta.

Myös erityishoitorahaa koskevasta Kelan päätöksestä voi valittaa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle. Valitusosoitus on aina liitetty päätökseen. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen voi edelleen hakea muutosta vakuutusoikeudelta.

SAIRAUSPÄIVÄRAHA VANHEMMILLE

Lasten syöpähoidossa varsinkin hoidon aloittamisvaiheessa on tavallista, että toiselle tai molemmille vanhemmille kirjoitetaan SV A-todistus sairauspäivärahan hakemista varten. Sairauspäivärahan saaminen edellyttää aina työkyvyttömyyttä, jonka hakijan sairaus aiheuttaa. Oman lapsen sairastuminen voi olla vanhemmille niin suuri shokki, että se voidaan luokitella sairastumiseksi, jolloin vanhemmille voidaan kirjoittaa todistus työkyvyttömyydestä. Todistuksen voi joskus kirjoittaa hoitava lastenlääkäri, tavallisimmin kuitenkin vanhempien oma terveyskeskuslääkäri, työterveyslääkäri tai psykiatri. Työehtosopimuksen mukaan työntekijällä on usein oikeus palkalliseen sairauslomaan, jolloin sairauspäiväraha maksetaan karenssiajan (sairastumispäivä ja sitä seuraavat 9 arkipäivää) jälkeen työnantajalle. YEL:n piiriin kuuluvilla yrittäjillä oikeus sairauspäivärahaan alkaa sairastumispäivää seuraavasta päivästä ja MYEL vakuutetuilla omavastuuajanaan kuuluu sairastumispäivä ja 3 sitä seuraavaa kalenteripäivää. MYEL-vakuutettu voi saada omavastuuajalta Mela-päivärahaa.

Sairausloman jälkeen toinen vanhempi tavallisesti jatkaa palkattomalla vapaalla ja erityishoitorahalla lapsen hoitoon osallistumista. Erityishoitorahaa ei voi koskaan maksaa työnantajalle.

MATKAKUSTANNUKSET

Sairausvakuutuksen perusteella korvataan matkakustannukset tutkimukseen, hoitoon ja kuntoutukseen omavastuun 25 € ylittävältä osalta yhteen suuntaan. Tarvittaessa korvataan myös saattajan matkat. Jos itse maksettavaksi jääneet matkakustannukset ylittävät **kalenterivuoden aikana 300 €** (ns. **vuosikatto**), ylittävä osa korvataan kokonaan. Omavastuuosuuden täyttymistä on potilaan itsensä seurattava, varsinkin alle omavastuun jäävien omalla autolla tai julkisella kulkuneuvolla tehtyjen matkojen osalta. Matkakustannusten vuosikatto on potilaskohtainen ja siihen huomioidaan kaikki sairaanhoidon ja kuntoutuksen vuoksi tarvittavat matkat esim. sairaalaan, terveyskeskukseen, apuvälinesovitukseen tai kuntoutuspaikkaan. Huomioon otetaan myös muut kuin syöpäsairauden hoitoon liittyvät terveydenhuollon matkat. Alle omavastuun jäävien matkakustannusten vuotuisen seurantaan on Kelassa lomake [SV 4](#) (pdf). Sen käyttöä suositellaan: jos matkakustannuskatto on joka tapauksessa täyttymässä, lyhyetkin terveydenhuollon matkat kannattaa kirjata lomakkeelle.

Kela korvaa matkakustannukset halvimman kulkuneuvon, yleensä julkisten liikennevälineiden taksan mukaisesti ja yleensä lähimpään hoitopaikkaan, paitsi kun erityiskulkuneuvon käyttö on perusteltua:

- 1.terveydellisistä syistä (terveydenhuollon ammattihenkilön arvio)
- 2.liikenneolosuhteiden vuoksi (asiakas selvittelee asian Kelan paikallistoimiston kanssa).

Kelan ohjeiden mukaan omaa autoa pidetään halvimpana kulkuneuvona alle 100 km yhdensuuntaisella matkalla, jolloin myös riittää hakijan oma ilmoitus. Kela ei näissä tapauksissa siis vaadi terveydenhuollon todistusta. Kelan kilometrikorvaus oman auton käytöstä on 1.7.2022 alkaen 0,33 euroa/km.

Potilaalla on mahdollisuus saada terveydentilansa tai sairautensa vuoksi terveydenhuollon ammattihenkilön antama todistus (SV 67) esim. taksimatkaa varten. Todistus voidaan kirjoittaa kertamatkalle, määräajalle (esim. jotain suunniteltua hoitajaksoa varten) tai toistaiseksi. **Pitemmän aikaa voimassa oleva SV 67 todistus kannattaa pyytää vaikeasti sairaalle tai monivammaiselle lapselle**, jolla on paljon hoito-, tutkimus- ja kuntoutuskäyntejä.

Kelan korvaamien taksimatkojen tilausjärjestelmä muuttui 1.1.2022. Jos potilaalla on oikeus Kelan korvaamaan taksimatkaan (terveydentila tai puutteelliset liikenneolosuhteet), **taksi pitää tilata [maakunnallisesta tilausnumerosta](#)** joita Kelan suorittaman kilpailutuksen jälkeen on kaikilla alueilla kaksi. Tällöin potilas saa matkakorvauksen heti taksissa ja maksaa matkastaan enintään 25 euron omavastuun. **Jos taksi tilataan muulla tavoin, ei Kela korvaa matkaa.**

Keski-Suomen maakunnan alueella Kela taksi tilataan numerosta 0800 414 608 (Taksi Helsinki Oy) tai 0800 021 83 (Menevä Oy).

Pohjois-Savon maakunnan alueella vastaavat numerot ovat 0800 414 614 Taksi Helsinki Oy ja 0800 102 000 (Joensuun Taksi Oy - Taksi Itä-Suomi).

Jos on epäselvää, mihin alueeseen kotikunta kuuluu, oikean tilausnumeron voi tarkistaa Kelan sivuilla olevasta [kuntalistasta](#) (pdf).

Matkakustannusten takautuva haku aika on 6 kuukautta. Suurten matkakustannusten vuosiseurannassa on korvauksia haettava alkuvuoden matkoista 6 kuukauden kuluessa matkan tekemisestä, vaikka asiakas ei saisikaan suoraan korvattavana vielä lainkaan korvausta!

Yöpymisraha

Kela voi maksaa yöpymisrahaa enintään 20,18 €/vrk vanhemmalle, joka joutuu yöpymään hotellissa tai muussa maksullisessa majoituksessa lapsen sairaalassaolon vuoksi. Yöpymisrahassa ei ole omavastuuosuutta. Yöpymisrahaa voidaan hakea samassa yhteydessä kuin matkakustannuksia esim. lomakkeella [SV 4](#). Majoitusliikkeen kuitti on liitettävä hakemukseen.

LÄÄKEKORVAUKSET 2023

Lasten osalta lääkekorvauksiin ei tullut oleellisia muutoksia 2022.

Vuoden 2018 alusta alkaen erityisen kallista lääkettä on voinut ostaa kerralla määrän, jolla lääkekustannusten vuosiomavastuu ylittyy. Tämän jälkeen lääkettä toimitetaan edelleen kuukauden tarvetta vastaava määrä kerrallaan. Erityisen kalliiksi luokitellaan lääkkeet, joissa yksittäinen lääkepakkaus maksaa ennen Kela-korvausta yli 1 000 €.

Yli 18-vuotiaille potilaille 1.1.2016 käyttöön otettu vuosittainen 50 € ns. alkuomavastuu on edelleen käytössä. Alkuomavastuuta sovelletaan vasta sen vuoden alusta, jolloin henkilö täyttää 19 vuotta.

Täysi-ikäiset potilaat maksavat reseptilääkkeet kokonaan itse alkuomavastuun täyttymiseen asti. Lääkkeistä saa korvausta Kelasta vasta tämän jälkeen. Alkuomavastuuta kerryttää asiakkaan maksama valmisteen hinta. Mahdollinen viitehinnan ylittävä osuus ei kuitenkaan kerrytä alkuomavastuuta. Alkuomavastuu kerryttää lääkeostojen vuosiomavastuuta eli lääkekattoa. Apteekkeissa ja Kelassa on ajantasainen tieto potilaan alkuomavastuun määrästä

Peruskorvattavista lääkkeistä (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravintovalmisteet) korvataan 1.1.2016 alkaen 40 % lääkkeen tai valmisteen viitehinnasta tai hinnasta.

Sairasvakuutuslain (1224/2004) mukaan korvataan vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä säädetään. Alempi erityiskorvaus on 65 % lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta. Ylempi erityiskorvaus on 100 % 4,50 euron omavastuun ylittävästä lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta.

Erityiskorvauksen saamiseksi hoidosta vastaavan yksikön lääkäri kirjoittaa potilaalle lääkärintodistuksen B, jonka potilas/vanhemmat toimittavat Kelalle. Muuta hakulomaketta ei tarvita. Saatuaan Kelasta erityiskorvauspäätöksen potilas saa jonkin ajan kuluttua uuden sairausvakuutuskortin, jolla korvaus myönnetään suoraan apteekista lääkkeitä ostettaessa.

Vuoden 2016 alusta lähtien Kela voi maksaa erityiskorvausta tietyin edellytyksin takautuvasti jo lääkärinlausunnon allekirjoituspäivämäärän jälkeen tehdyistä lääkeostoista. Takautuvaa erityiskorvausta voidaan kuitenkin maksaa enintään 3 kuukauden hoitoaikaa vastaavasta valmistemäärästä. Korvausta on haettava 6 kuukauden kuluessa lääkkeen ostopäivästä. Edellä kerrottu koskee myös kliinisten ravintovalmisteiden korvaamista. Ennen korvauspäätöksen saamista tehdyistä lääkeostoista (kun B-lausunto on Kelassa käsittelyssä) kannattaa säilyttää apteekin kassakuitit ja kliinisistä ravintovalmisteista myös ns. laskelma Kelaa varten.

Lääkekustannuksissa (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravintovalmisteet), jotka asiakas itse joutuu maksamaan, on kalenterivuodessa potilaskohtainen yläraja, **vuosiomavastuu** (ns. lääkekatto), joka on edelleen **592,16 € vuonna 2023**. Lääkekaton ylittymisen jälkeen maksettava lisäkorvaus on 100 % 2,50 € lääkekohtaisen omavastuun ylittävältä osalta. Lääkekaton ulkopuolelle jäävät sellaiset lääkkeet, joille ei ole vahvistettu hintaa, samoin ilman lääkärin määräystä ostetut lääkkeet.

Kela pystyy seuraamaan apteekista sairausvakuutuskortin kanssa ostettujen lääkkeiden kustannuksia. Vuotuisen omavastuusuuden ylittyessä Kela lähettää asiakkaalle kirjeen, jossa on mukana erillinen lomake apteekkia varten. Suurista lääkekustannuksista maksettavan lisäkorvauksen voi saada suoraan apteekista. Kun vuotuinen omavastuu on täyttynyt, asiakas saa lisäkorvauksen apteekissa esittämällä jokaisen reseptilääkeoston yhteydessä Kela-kortin ja Kelan lähettämän ilmoituksen.

Jos lisäkorvausta ei ole saatu suorakorvauksena apteekin kautta, lisäkorvausta on haettava Kelasta 6 kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus lisäkorvaukseen on syntynyt.

Syöpäsairauksien lääkekorvaukset

Osa syöpäsairaalan lapsen lääkkeitä on erityiskorvattavia, osa peruskorvattavia. Varsinaiset syövän hoitoon käytettävät lääkkeet kuuluvat yleensä ylemmän erityiskorvausryhmän (100 %) mukaan korvattaviin lääkkeisiin. Sairausryhmän korvausnumerot ovat YE 115, 116, 117, 128 ja 130 ja erityiskorvausoikeus myönnetään hoitosuunnitelman edellyttämäksi määrääjäksi. Ylemmässä erityiskorvausryhmässä lääkekohtainen omavastuu on 4,50 €.

Asiakas voi hakea kokonaan maksamistaan ostoista korvausta Kelasta korvaushakemuslomakkeella [SV 178](#). Korvausta on haettava kuuden kuukauden kuluessa valmisteiden ostamisesta.

Valmisteet, joista asiakas voi saada korvauksen jälkikäteen Kelasta voivat olla esimerkiksi:

1. Lääkemääräyksellä asiakkaan sairauden hoitoon toimitetut apteekin valmistamat vitamiini- ja hivenainevalmisteet, esim. foolihappo.
2. Rajoitetusti peruskorvattavat lääkevalmisteet, jotka asiakas on ostanut ennen korvausoikeuden myöntämistä.
3. Erityiskorvattavat lääkevalmisteet sekä kliiniset ravintovalmisteet, jotka asiakas on ostanut ennen korvausoikeuden myöntämistä.
4. Erityislupavalmisteet, joiden korvattavuus on vahvistettu takautuvasti.

Korvauksen hakemista varten on apteekista pyydettävä korvausjärjestelmän piiriin kuuluvista valmisteista aina apteekin tulostama 'Kelan hyväksymä laskelma lääkeostoista', johon liitetään kassakuitti. Atk-laskelmaan leimataan lääkkeen toimituspäivä.

Vuosikaton ulkopuolelle jäävät ilman lääkärin määräystä ostettujen lääkkeiden kustannukset ja myös sellaiset lääkärin määräämät lääkkeet, joille ei ole vahvistettua vähittäismyyntihintaa. Leukemian hoidossa käytetty Merkaptopurin® on tällainen lääke: sillä on ollut lääkkeiden hintalautakunnan vahvistama määräaikainen hintapäätös, joka joudutaan (jonkun yksittäisen potilaan toimesta) hakemaan määräajan päätyttyä aina uudelleen. Kun vähittäishintapäätös on saatu uudelleen, Merkaptopurin® kartuttaa jälleen kaikkien sitä käyttävien potilaiden vuosikattoa.

YKSITYISLÄÄKÄRIN PALKKIOT SEKÄ YKSITYISLÄÄKÄRIN MÄÄRÄÄMÄ TUTKIMUS JA HOITO

1.1.2023 alkaen valtaosa yksityislääkärin määräämien tutkimusten ja hoidon kustannuksien korvauksista on poistunut. Korvaus säilyy niissä yksityisen sairaanhoidon tutkimus- ja hoitotoimenpiteissä, jotka koskevat mielenterveyden tai suun hoitoa ja jotka on määrännyt psykiatrian erikoislääkäri, suu- ja leukakirurgian erikoislääkäri tai hammaslääkäri. Korvauksen saa myös psykologin tekemistä tutkimuksista.

Myös yksityislääkärin vastaanottokäynneistä voi edelleen saada Kela-korvausta. Jatkossa kaikista yleis- ja erikoislääkärien vastaanottokäynneistä saa samansuuruisen korvauksen. Korvaus on 8 euroa. Korvaus on kuitenkin suurempi, jos hoidon on antanut psykiatrian erikoislääkäri tai erikoishammaslääkäri.

Korvauksien poistuminen vaikuttaa myös asiakkaan oikeuteen saada korvausta matkasta, jonka hän tekee yksityiseen sairaanhoitoon. Kela korvaa asiakkaan matkoja yksityiseen sairaanhoitoon vain, jos siellä annettu hoito on Kela-korvattavaa

KUNTOUTUS

Lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisvastuusta säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 29 §:n 1 momentissa. Lain mukaan julkisen terveydenhuollon on järjestettävä potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkinällinen kuntoutus, ellei järjestäminen ole Kansaneläkelaitoksen tehtävänä ns. vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena. Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta koskeva lainsäädäntö muuttui 1.1.2016, jolloin tuli voimaan Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta (145/2015). Epäselvissä tapauksissa lääkinällisen kuntoutuksen järjestämisvastuu on terveydenhuollolla. Kela voi vaativan lääkinällisen kuntoutuksen lisäksi järjestää nuorten ammatillista kuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta. Lääkinälliseen kuntoutukseen kuuluvasta apuvälinehuollosta vastaa pääsääntöisesti terveydenhuolto. Apuvälineen hankkimisen tai sovittamisen vuoksi tehdyt matkat ovat sairausvakuutuslain mukaan korvattavia.

Kelan järjestämä kuntoutus voidaan toteuttaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain uusitun (145/2015) 9 §:n mukaisesti vaativana lääkinällinen kuntoutuksena tai 12 §:n harkinnanvaraisena kuntoutuksena. Kela voi järjestää vaativaa lääkinällistä kuntoutusta lapselle, jolla on sairauteen tai vammaan liittyvä suoriutumis- ja osallistumisrajoite, joka aiheuttaa lapselle huomattavia vaikeuksia osallistumisessa ja suoriutumisessa kotona, päiväkodissa tai koulussa. Kuntoutussuunnitelma laaditaan aina julkisessa terveydenhuollossa yhdessä lapsen ja tämän vanhempien kanssa.

Kelan järjestämää vaativaa lääkinällistä kuntoutusta ja kuntoutuskursseja haetaan toimittamalla julkisessa terveydenhuollossa laadittu kuntoutussuunnitelma (yleensä B-lausunto) ja kuntoutushakemus (Kelan lomake [KU 104](#)) Kelaan. Kela järjestää kuntoutuskursseja myös harkinnanvaraisena kuntoutuksena. Näille haettaessa käytetään harkinnanvaraisen kuntoutuksen hakemuslomaketta (Kelan lomake [KU 132](#)).

Syöpää sairastavan lapsen tai syöpähoidosta toipuvan lapsen tavallisimpia kuntoutuspalveluita ovat fysioterapia ja aktiivihoidon jälkeen usein toimintaterapia, apuvälineiden hankinta sekä kuntoutusohjaus ja sopeutumisvalmennuskurssitoiminta.

Syöpää sairastaville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen järjestetään sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskursseja. Kurssien rahoittajina toimivat yleensä Kela, terveydenhuolto tai Veikkaus Oy (tarkemmin Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus - STEA). Järjestäjänä toimivat mm. [Sylva ry](#), paikalliset syöpäyhdistykset ja yliopisto- tai keskussairaalat. Veikkaus Oy:n tukemille kursseille haetaan yleensä kurssin järjestävän tahon omalla lomakkeella

Tietoa kursseista ja hakuohjeita saa em. järjestöiltä ja hoitavasta sairaalasta. Lista Kelan järjestämistä syöpää sairastavien lasten perheille tarkoitettuista sopeutumisvalmennus perhekursseista 2023 on liitteessä 2. Kurssit ovat perheille yleensä maksuttomia ja Kela voi maksaa vanhemmille matkakorvausta ja ansionmenetyskorvausta. Kursseille tehdyt matka korvataan Kelan ohjeen mukaan vain silloin, kun kurssille on hakeuduttu lääkärin suosituksen perusteella. Kurssille hakemista harkitsevan perheen pitää siis muistaa mainita suunnitelmistaan hoitavalle lääkärille ja pyytää tältä hyvissä ajoin ennakoon kirjallinen suositus kurssille.

Vanhemmille maksetaan ansionmenetyskorvauksena **kuntoutusrahaa sopeutumisvalmennusperhekurssien ajalta**. Kuntoutusrahan voi tässä tapauksessa saada, vaikka olisi vuosilomalla kurssin aikana.

Yliopisto- ja keskussairaaloissa toimii pitkäaikaisesti sairaiden **lasten kuntoutusohjaajia**. Kuntoutusohjaajien perheille maksuttomat palvelut ovat myös syöpää sairastavien lasten ja heidän perheidensä käytettävissä. Kysy kuntoutusohjaajasta oman sairaalasi syöpätyöryhmältä tai hoitavalta lääkäriltä.

TERVEYDENHUOLLON MAKSUT JA MAKSUKATTO

Julkisen terveydenhuollon maksuja ei korvata Kelasta. Maksukattoasiat ym. selvitetään yleensä siinä terveydenhuollon yksikössä, jossa potilas on hoidossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja muutettiin 1.1.2022 alkaen. Useimmilla potilailla maksut tällöin hieman nousivat, mutta maksukatto laajeni mm. julkisen hammashuollon maksuihin. Lapsilta ei ole enää 1.7.2021 jälkeen peritty poliklinikkakäyntimaksua eikä päiväkirurgian maksua. (ks. liite 1).

Terveydenhuollon palveluista perittäville maksuille on säädetty maksukatto, joka on edelleen 692 € kalenterivuodessa vuonna 2023. Terveydenhuollon maksukattoon voidaan laskea mukaan toisen vanhemman ja perheen kaikkien alle 18-vuotiaiden lasten julkisen terveydenhuollon asiakasmaksut. Maksettuaan 692 € asiakas saa terveydenhuollon yksiköstä vapaakortin, jonka esittämällä julkisen terveydenhuollon palvelut (ja myös lyhytaikainen sosiaalihuollon laitoshoido) ovat tietyin rajoituksin maksuttomia kuluvan kalenterivuoden loppuun. Maksukattojärjestelmässä voidaan ottaa huomioon kaikissa Suomen julkisen terveydenhuollon yksiköissä annetusta hoidosta perityt maksut, ei kuitenkaan kotisairaanhoidon maksuja eikä julkisen hammashoidon maksuja terveystieteiden keskuksessa. Vapaakortit perheelle myöntää se terveydenhuollon yksikkö, jossa potilas oli hoidossa katon täyttyessä.

Alle 18-vuotiailla potilailla on lisäksi tavallaan ”osavuosikatto”, koska heiltä peritään vuodeosastohoidossa hoitopäivämaksua vain seitsemältä hoitopäivältä kalenterivuodessa. Lisäksi ns. sarjahoito poliklinikoilla on alle 18-vuotiaille maksutonta.

Tietosuoja- ym. syistä terveydenhuolto ei pysty seuraamaan potilaan ja tämän perheen maksujen karttumista, vaan maksukaton valvonta on potilaan (ja lasten kyseessä ollen heidän huoltajiensa) vastuulla. Potilaalla on oikeus saada liikaa suoritettuja maksut takaisin. Vaatimus liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta on tehtävä seuraavan kalenterivuoden aikana.

POTILASASIAMIES TERVEYDENHUOLLOSSA

Kaikissa julkisissa ja yksityisissä terveyden huollon yksiköissä on potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 11 §:n mukaan oltava potilasasiamies, jonka tehtävänä on:

1. neuvoa potilasta (perhettä) potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa,
2. avustaa potilasta muistutuksen tai kantelun tekemisessä, jos potilas on tyytymätön terveydenhuollossa saamaansa hoitoon tai kohteluun
3. avustaa potilasta tarvittaessa potilasvahinkolain (585/1986) mukaisen potilasvahinkoilmoituksen tekemisessä sekä myös muussa potilaan oikeuksiin liittyvässä asioinnissa muiden viranomais tahojen kanssa sekä
4. tiedottaa potilaan oikeuksista ja toimia niiden edistämiseksi.

Potilasasiamiehen yhteystiedot tulisi löytyä jokaisesta terveydenhuollon yksiköstä. Usein tieto ilmoitetaan myös yksikköjen nettisivuilla kohdassa ”potilaan oikeudet” tai vastaavaa. Potilasasiamiehen palvelut ovat luottamuksellisia ja maksuttomia.

JÄRJESTÖJEN ANTAMA TALOUDELLINEN JA MUU TUKI

Potilasjärjestöjen toiminnalla on syöpäsairauksien hoidossa merkittävä osuus myös taloudellisen tuen antajina, vaikka toiminnan päätavoitteet ovat laajemmalla syövän tutkimuksen, ennaltaehkäisyyn, tiedotuksen, opastuksen ja koulutustoiminnan alueilla. Toiminta on organisoitu alueellisten syöpäyhdistysten kautta. Ota selvää alueesi syöpäyhdistyksen toiminnasta ja hanki yhdistyksen yhteystiedot ja mahdollinen esite taloudellisesta tuesta.

Syöpäyhdistysten yhteydessä toimii lapsipotilaiden vanhempien perustamia kerhoja. Tietoja kerhojen toiminnasta sekä yhteystiedot saa paikalliselta Syöpäyhdistykseltä tai Sylva ry:stä.

Lapsipotilaat saavat syöpäyhdistykseltä **alkuavustuksen**. Lisäksi saatetaan yhdistyksestä riippuen maksaa syöpäsairauden hoidosta aiheutuvasta sairaalahoidosta hoitopäiväkorvaus sairaalapäiviltä. Lapsiperheet saavat nämä korvaukset yleensä hoidon alusta alkaen liittyessään yhdistyksen jäseniksi.

Myös lapsipotilaiden käyntimaksut sairaalan poliklinikalla, hoitopäivämaksut 7 vrk:n omavastuukaton täyttymiseen saakka sekä sairausvakuutuslain mukaiset matkakustannusten omavastuuosuudet saatetaan korvata, samoin pysäköintimaksuja sairaala-alueella, joita Kela ei korvaa.

Lisäksi syöpäyhdistysten varoista voidaan **harkinnanvaraisesti** korvata niitä sairaudesta aiheutuvia kustannuksia, joita muutoin ei yhteiskunnan varoin voida korvata. Myös säätiöiden (esim. Syöpäsäätiön Lasten Syöpärahasto) avustuksista voi yhdistyksiltä kysyä. Yleisohjeena siis on, että kannattaa ottaa yhteyttä syöpäyhdistykseen, jos lapsen syövän hoidosta aiheutuu jostain syystä perheelle kohtuutonta taloudellista räsitusta ja hyvän ja inhimillisen hoidon järjestelyt tämän vuoksi uhkaavat vaarantua. Monia em. avustuksia haettaessa yhdistykset yleensä edellyttävät sairaalan sosiaalityöntekijän lausuntoa hakemuksen liitteeksi.

Vertaistuki ja lastenhoitoapu

Tutkimusten mukaan pitkäaikaissairaiden lasten vanhemmat ovat kokeneet merkittävimmäksi tuen lähteekseen toiset samassa tilanteessa olevat tai aikaisemmin vastaavan tilanteen kokeneet perheet sekä muun "epävirallisen" vertaistuen. Tämä näkökulma onkin potilasjärjestöjen toiminnassa tärkeää.

Valtakunnallisena syöpää sairastavien lasten yhdistyksenä toimii [Sylva ry](#), joka ajaa jäsenistönsä etuja ja tarjoaa muun muassa alan kuntoutus- ja tukipalveluja.

Sylva ry on kouluttanut valtakunnallisesti nuoria lasten syöpää sairastaneita henkilöitä toimimaan tukihenkilöinä toisille nuorille. Tietoa tukihenkilöistä saa syöpäyhdistykseltä tai Sylvasta.

Jotkut syöpäyhdistykset järjestävät myös lastenhoitopalvelua syöpää sairastavien lasten perheille. Yhdistyksen palkkaama hoitaja voi esim. tulla hoitamaan perheen lapsia niin että isä ja äiti pääsevät lenkille, harrastuksen pariin tms.

SOSIAALITOIMEN PALVELUT

PALVELUSUUNNITELMA

Oman hyvinvointialueen sosiaalitoimessa tulee pääsääntöisesti laatia pitkäaikaisesti tai vaikeasti sairaalle lapselle palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava asiakassuunnitelma, jonka tarkoituksena on sovittaa erilaiset tukitoimet yhteen sekä ehkäistä väliinputoamiset ja päällekkäisyydet. Tästä on määräys mm. sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeuksia koskevassa laissa (812/2000).

SOSIAALIASIAMIES

Sosiaalihuollon asiakaslaissa säädetään myös sosiaaliasiamiehestä, jonka puoleen asiakas tai perhe voi kääntyä, jos on tyytymätön saamaansa palvelun tai kohteluun sosiaalihuollon yksiköissä. Sosiaaliasiamiehen tehtävänä on myös mm. tiedottaa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista. Sosiaaliasiamiehen yhteystiedot on saatavissa oman hyvinvointialueen internetsivuilta.

VAMMAISPALVELULAKI

Vammaispalveluissa ei ole varallisuusharkintaa.

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla.

VAMMAISPALVELULAIN MUKAISET KULJETUSPALVELUT

Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien myöntämisessä edellytetään, että vammasta tai sairaudesta aiheutuva haitta on pitkäaikainen. Perinteinen vammaispalvelulain sovellusohje on ollut, että haitan tai rajoitusten tulee kestää vähintään yhden vuoden ajan. Edellytykset myöntämiselle pitäisi kuitenkin arvioida yksilöllisesti, koska ”pitkäaikaisuuden” ehdottomia aikarajoja on vaikea asettaa. Jotkut vaikeat sairaudet tai tilat voivat kehittyä niin nopeasti, että tarvetta palveluihin tai tukitoimiin ei lyhyen ajanjakson jälkeen enää ole. Kuljetuspalvelua voivat saada vaikeavammaiset henkilöt, joilla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja jotka eivät vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Kuljetuspalvelujen tarve voi olla myös määräaikainen.

Kuljetuspalvelua tarvitsevalle on turvattava vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa asuinkunnan tai lähikuntien alueella. Matkat asianomainen voi käyttää oman harkinnan mukaan asiointi- ja virkistysmatkoihin, ei kuitenkaan terveydenhuollon matkoihin. Omavastuuna peritään yleensä julkisen liikenteen taksan suuruinen maksu. Kuljetuspalvelun vireille saattamiseksi tarvitaan hakemus ja lääkärinlausunto. Hakemus toimitetaan oman hyvinvointialueen sosiaalitoimistoon.

Saattajapalvelua voivat saada vaikeavammaiset henkilöt, jotka tarvitsevat apua liikkumisessa. Saattajapalvelua hoidetaan osana alueellista kotipalvelua.

VAMMAISPALVELULAIN MUKAISET ASUNNONMUUTOSTYÖT

Vammaispalvelulain mukaan hyvinvointialueen on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta näitä välttämättä tarvitsee suoriutuakseen tavanomaisista toiminnoista.

Korvattavia muutostöitä ovat esim. ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen ja valaistukseen liittyvät muutostyöt.

Muutostöiden tarvetta selvitetään yhteistyössä terveydenhuollon ja sosiaalitoimen henkilökunnan kanssa. Muutostöiden kustannuksia anotaan ennakoon oman hyvinvointialueen sosiaalitoimistosta.

Vaikeavammaisena pidetään näiden tukitoimien osalta henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai pitkäaikaissairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.

VAMMAISPALVELULAKI JA AUTO

Vammaispalvelulain mukaisesti voidaan myöntää 1) avustus auton hankintaan, 2) vamman vaatimat auton välttämättömät muutostyöt ja 3) tukea auton käyttöä helpottavien laitteiden hankintaan. Näitä haetaan oman hyvinvointialueen sosiaalitoimistosta, kuten muitakin vammaispalveluetauksia.

Muuten autoasioissa katso kohta "Verotus".

HENKILÖKOHTAINEN APU

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettuun lakia (380/1987) muutettiin 1.9.2009 alkaen. Muutoksen keskeisin osa koskee vaikeavammaisille henkilöille järjestettävää henkilökohtaista apua. Lain 8 §:ään on lisätty säännökset vaikeavammaisille henkilöille järjestettävästä henkilökohtaisesta avusta tarkemmin määritellyissä pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden tilanteissa. Lakimuutoksen myötä vaikeavammaisille henkilöille on tullut ns. subjektiivinen oikeus henkilökohtaiseen apuun, ts. hyvinvointialue ei voi evätä palvelua määrärahan puutteen vuoksi, jos laissa mainitut edellytykset sen saamiselle täyttyvät. Tarkemmin on säädetty myös palvelutarpeen selvittämisestä, palvelusuunnitelman laatimisesta ja hakemusten viivytyksettömästä käsittelystä.

Henkilökohtaiseen apuun kuuluu vaikeavammaisen henkilön välttämätön avustaminen päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin.

LAPSIPERHEIDEN KOTIPALVELU

Sosiaalihuoltolain uudistuksessa 1.4.2015 vahvistettiin lapsiperheiden oikeus kotipalveluun. Palvelua voivat saada perheet, joilla on tarvetta tilapäiseen lastenhoitoapuun ja/tai välttämättömään kodinhoitoapuun. Avuntarpeen syynä voi olla esim. aikuisen tai lapsen sairastuminen tai vammautuminen, väsymys tai uupumus perheessä tai muu perheen erityistilanne. Apua annetaan normaalina sosiaalihuollon palveluna ilman että edellytetään lastensuojelun asiakkuutta.

Hyvinvointialue voi järjestää kotipalvelua omien kodinhoitajiensa kautta tai vaihtoehtoisesti myöntämällä perheelle palveluseteleitä, joilla perhe voi ostaa kotipalvelua yksityisiltä yritysiltä. Palvelusetelillä maksettu palvelu ei oikeuta kotitalousvähennykseen. Kotipalvelua voi kysyä oman hyvinvointialueen kotipalveluohjaajilta. Palvelun myöntäminen edellyttää palvelutarpeen arvioimista ja palvelusuunnitelman tekemistä.

OMAISHOIDON TUKI

Hyvinvointialue voi maksaa vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan lapsen hoitajalle omaishoidon tukea. Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen tulee huolehtia määrärahojensa puitteissa. Lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka sisältää hoidettavalle annettavat tarvittavat palvelut sekä omaishoitajalle annettavan hoitopalkkion, vapaan ja omaishoitoa tukevat palvelut.

Omaishoidon tuen saaminen edellyttää, että hyvinvointialue ja hoitaja tekevät hoidosta sopimuksen, johon liittyy hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoitajana voi toimia muukin hoidettavalle läheinen henkilö kuin hoidettavan omainen. Omaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion vähimmäismäärä on 439,70 euroa kuukaudessa vuonna 2023. Jos hoitaja on estynyt tekemästä ansiotyötä hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana, hoitopalkkio on vähintään 879,40 euroa kuukaudessa. Edellytyksenä tällöin kuitenkin on, ettei hoitajalla ole vastaavalta ajalta oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen erityishoitorahaan tai vuorotteluvapaalain mukaiseen vuorottelukorvaukseen. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa. Hyvinvointialue voi harkintansa mukaan maksaa myös laissa mainittuja minimejä suurempiakin hoitopalkkioita.

Hyvinvointialueen kanssa sopimuksen tehneelle hoitajalle kertyy työstään työeläketurvaa. Hyvinvointialue huolehtii myös omaishoitajan tapaturmavakuutuksesta. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritellään hoidettavalle annettavien palvelujen lisäksi myös hoitajalle suunnatut omaishoitoa tukevat palvelut. Omaishoitajalla on lain mukaan oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta kotinsa ulkopuolella käyttäen sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Hyvinvointialue huolehtii hoidon järjestämisestä lakisääteisen vapaan ajaksi. Omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikainen sijaishoito on voitu 1.8.2011 alkaen järjestää omaishoidon tuesta annetun lain 4 a §:n perusteella toimeksiantosopimuksella, jonka hyvinvointialue tekee sijaishoitajan kanssa. Hyvinvointialue päättää sijaishoidon hoitopalkkioiden suuruuden.

Omaishoidon tuki ei ole tulosidonnainen: perheen varallisuudella ei saa olla vaikutusta myöntöpäätökseen, vaan ratkaisu perustuu asiakkaan hoidon tarpeeseen. Omaishoidon tuki ei lähtökohtaisesti ole luonteeltaan sosiaaliavustus, vaan hoitomuoto. Sosiaalipalveluna omaishoidon tuki on osa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuutta. Sosiaalipalveluluonteensa vuoksi omaishoidon tuki ei ole este Kelan maksaman alle 16-vuotiaan vammaistuen saamiselle eikä myöskään vammaistuen saaminen saa olla este omaishoidon tuelle.

Omaishoidon tukea haetaan yleensä hyvinvointialueen kotipalvelusta. Hyvinvointialueella on käytössä tähän omia hakulomakkeita. Yleensä hyvinvointialueen kotipalvelun työntekijät tekevät kotikäynnin, kun asiakkaan oikeutta omaishoidon tukeen selvitetään. Erillistä lääkärintuomiota, esim. B tai C, omaishoidon tuen hakemiseen ei tarvita – aiemmasta esim. Kelan etuuksia varten laaditusta lausunnosta voi liittää kopion hakemukseen.

TOIMEENTULOTUKI

Perustoimentulotuki haetaan Kelasta

Toimeentulotuki on henkilön tai perheen viimesijainen taloudellinen tuki, joka kattaa elämän perusmenoja.

Toimeentulotuki on tarkoitettu lyhytaikaiseksi etuudeksi, ja sen tarkoitus on auttaa tilapäisten vaikeuksien yli, ehkäistä sellaisten syntymistä ja edistää itsenäistä selviytymistä.

Toimeentulotuki muodostuu kolmesta osasta:

1. perustoimeentulotuesta (haetaan Kelasta),
2. täydentävästä toimeentulotuesta (haetaan hyvinvointialueen sosiaalitoimesta) ja
3. ehkäisevästä toimeentulotuesta (haetaan hyvinvointialueen sosiaalitoimesta).

Perustoimeentulotukea voi saada henkilö tai perhe, jonka tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin.

Perustoimeentulotukea haetaan Kelasta verkossa osoitteessa <https://www.kela.fi/asiointi>. Myös liitteet voi toimittaa Kelaan verkossa. Liitteeksi riittää esim. selkeä kännykällä otettu kuva. Vaihtoehtoisesti tukea voi hakea paperilomakkeella. Lomakkeita saa Kelan toimistoista ja niitä voi tulostaa myös sivulta <https://www.kela.fi/lomakkeet>.

Kelan palvelunumerossa 020692207 vastataan toimeentulotukeen liittyviin kysymyksiin.

Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki haetaan oman hyvinvointialueen sote-keskuksen sosiaalitoimistosta

Jos asiakkaalla tai perheellä on erityisiä menoja, joita perustoimeentulotuki ei kata, oman hyvinvointialueen sosiaalitoimisto voi harkintansa mukaan myöntää täydentävää toimeentulotukea tai ehkäisevää toimeentulotukea.

VEROTUS

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennyksen voi saada, jos verovelvollisen maksukyky on hänen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioiden alentunut jonkin poikkeuksellisen tapahtuman vuoksi. Näitä ovat esimerkiksi elatusvelvollisuus, työttömyys ja sairaus.

Jos veronmaksukyvyyn alentumisvähennystä vaaditaan pelkästään sairauskulujen perusteella, omien ja perheenjäsenten yhteenlaskettujen sairauskulujen on oltava vähintään 700 euroa, ja niiden on oltava samalla vähintään 10 % verovelvollisen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärästä. Vähennys on harkinnanvarainen, vaikka nämä edellytykset täyttyisivätkin. Harkintaan vaikuttavat omat sekä puolison tulot ja varat. Vähennys on enintään 1 400 euroa. Vähennysvaatimus on perusteltava, mutta mahdolliset menotositteet tulee nykyisin säilyttää itse. Lisätietoja verottajalta osoitteesta vero.fi ja Veronmaksajain keskusliitosta osoitteesta veronmaksajat.fi.

Autoveron palautus

[Autoverolaki](#) (777/2020) muuttui 1.1.2021 alkaen seuraavasti: aikaisempi autoveron palautus (51 §) muuttui vammaan perusteella tehtäväksi palautukseksi ja autoveron huojennus (50 §) muuttui erityisestä syystä myönnettäväksi palautukseksi. Nämä molemmat autoveroa koskevat perusteet on sisälletty autoverolain 26 §:ään.

Autoverolain 26 §:n mukaan vammaiselle henkilölle voidaan **vamman perusteella** myöntää palautusta ensimmäistä kertaa rekisteröitävän auton hintaan sisältyvästä autoverosta seuraavin edellytyksin:

1. Henkilön liikunta- tai näkövammasta aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 80 % ja auto tulee henkilökohtaiseen käyttöön.
2. Henkilön invaliditeetista aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 60 %, ja ajoneuvon hankinta on olennaisen tarpeellinen työn tai ammattiin valmistumista varten tapahtuvan opiskelun vuoksi.

Palautettavan veron määrä on näissä tapauksissa enintään 3 770 euroa. Mikäli henkilö tarvitsee automaattivaihteisen auton 4 980 euroa.

3. Henkilön liikuntakyky alaraajojen puuttumisen tai toiminnan vajavuuden vuoksi on siten alentunut, että pysyvä haitta-aste on vähintään 40 % ja auto on olennaisen tarpeellinen työn tai ammattiin valmistumista varten tapahtuvan opiskelun vuoksi. Tällöin autoverosta palautetaan 60 %, kuitenkin enintään 2 460 euroa.

Jos hakija ei täytä kaikkia autoveron palautuksen ehtoja, voidaan hakea **harkinnanvaraista palautusta** (aikaisempi autoveron huojennus). Palautus voidaan joissakin tilanteissa myöntää myös auton omistajalle toisen henkilön vamman perusteella.

Palautus voidaan myöntää, jos sitä pidetään painavista syistä kohtuullisena. Harkinnassa otetaan huomioon esimerkiksi

- oman tai perheenjäsenen vamman tai sairauden laatu ja sen vaikutus liikkumiseen
- auton tarpeellisuus
- perheen taloudellinen tilanne

Hakuprosessi vamman perusteella tai erityisestä syystä haettavalle autoveron palautukselle on kaksiosainen. Ensin pitää hakea päätös oikeudesta autoveron palautukseen. Jos päätös on myönteinen, hakija voi jättää erillisen hakemuksen autoveron palautuksesta. Palautusta on haettava kuuden kuukauden kuluessa auton rekisteröintipäivästä. Päätöstä autoveron palauttamisesta voi hakea myös ennen kuin auto on rekisteröity invalidin nimiin. Sitä voi hakea myös jo ennen auton hankkimista.

Autoveronpalautushakemuksen voi tehdä sähköisesti Omaverossa, josta kautta lisätään myös hakemuksen liitteet. Hakemuksen liitteet ovat osittain erilaiset riippuen siitä haetaanko palautusta vamman vai erityisen syyn perusteella. Vaihtoehtoisesti voi täyttää paperihakemuksen ([verohallinnon lomake 12171](#)) joka lähetetään osoitteeseen:

Verohallinto/Autoverotus, PL 20, 00052 VERO

Päätökseen tyytymätön voi hakea oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Veron määräämistä tai palauttamista koskeviin päätöksiin on haettava ensin muutosta oikaisuvaatimuksella.

Vapautus ajoneuvoveron perusverosta

Vapautus myönnetään henkilölle, jolle on vammaisuuden perusteella myönnetty autoverolain 26 §:n mukainen autoveronpalautus vamman tai erityisen syyn perusteella tai tieliikennelain 28 b §:n tarkoittama vammaisen pysäköintilupa. Hakemuksen voi tehdä [Traficom](#)in [sähköisessä palvelussa](#). Erillistä hakemusta ei tarvita, mikäli henkilöllä on ajoneuvorekisterissä merkintä autoveronpalautuksesta.

Jos hakija ei voi käyttää sähköistä asiointia eikä asioida Ajovarmassa tai jos pysäköintitunnus on poliisin myöntämä, vapautusta voi hakea [Traficomille postitettavalla lomakkeella](#). Hakemukseen on liitettävä jäljennös pysäköintitunnuksesta. Vapautushakemus postitetaan liitteineen osoitteeseen: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, PL 320, 00059 TRAFICOM tai sähköpostitse kirjaamo@traficom.fi.

Invalidiliiton sivuilla on [ohjeita autoveron palautuksesta vammaiselle henkilölle](#).

LIKKUMISESTEISEN PYSÄKÖINTITUNNUS

Liikkumisesteisen pysäköintitunnus korvasi vammaisen pysäköintiluvan 1.6.2020. Ennen 1.6.2020 myönnettyt vammaisen pysäköintiluvat ovat voimassa normaalisti luvan voimassaolon loppuun asti. Liikkumisesteisen pysäköintitunnus on henkilökohtainen. Tunnusta voidaan käyttää vain siinä ajoneuvossa, jossa luvanhaltija on kuljettajana tai kuljetettavana. Pysäköintitunnus kelpaa kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

Pysäköintitunnusta voi hakea [Traficomin sähköisestä palvelusta](#) itselleen tai toiselle henkilölle hänen puolestaan.

Liikkumisesteisen pysäköintitunnus myönnetään, jos myöntämisen edellytykset täyttyvät. Traficomin sähköisestä palvelusta voi hakea myös vapautusta ajoneuvoveron perusverosta pysäköintitunnuksen hakemisen yhteydessä.

Uusi tunnus ja aikaisemman luvan uudistaminen maksaa 22 euroa. Nimen muutoksen johdosta sekä kadonneen, anastetun tai tuhoutuneen tunnuksen tilalle haettava tunnus (kaksoiskappale) maksaa 16 euroa.

Hakemusta ei tarvitse jättää henkilökohtaisesti vaan toinen henkilö voi asioida henkilön puolesta valtakirjalla. Jos tunnusta haetaan omalle huollettavalle, ei tarvita valtakirjaa.

Hakemus maksetaan sen jättämisen yhteydessä. Sähköistä palvelua käytettäessä maksu suoritetaan palvelussa. Jos tunnusta haetaan [Ajovarman palvelupisteestä](#), maksu suoritetaan palvelupisteellä. Hakemusta ei voi postittaa.

Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen myöntämisperusteisiin ei ole tullut muutoksia. Tunnus myönnetään hakijalle, jolla on tunnuksen saannin edellytykset täyttävä haitta. Tällä tarkoitetaan:

- Sairaudesta, viasta tai vammasta johtuva haitta estää henkilöä itsenäisesti kävelemästä ja tästä liikkumista vaikeuttavasta sairaudesta, viasta tai vammasta johtuva haitta kuuluu vähintään haittaluokkaan 11 (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015, 84§).
- Jos vammaisuus aiheutuu heikentyneestä näöstä, on näöntarkkuuden oltava paremmassa silmässä enintään 0,1, tai näkökyky kokonaisuudessaan arvioiden on vähintään haittaluokan 17 mukainen.
- Vaikeasti vammaisen henkilön kuljettamista varten tunnus voidaan myöntää, jos kuljetettavalla on säännöllinen tai usein toistuva kuljetustarve eikä hän selviydy kuljetuksen jälkeen ilman saattajaa.

Päätöksen siitä, täyttyvätkö pysäköintitunnuksen myöntämisen edellytykset, tekee lääkäri. Liikkumisesteisen pysäköintitunnukseen ei enää tule luvanhaltijan valokuvaa eikä allekirjoitusta. Jos henkilöllä on pysyvä haitta, pysäköintilupa myönnetään 10 vuodeksi. Muussa tapauksessa lupa myönnetään lääkärin lausunnossaan erikseen ilmoittamaksi ajaksi.

LASTENHOIDON TUET

Lastenhoidon tukien tarkoituksena on auttaa perheitä lasten hoidon järjestämisessä taloudellista tukea antamalla. Lastenhoidon tukena maksetaan kotihoidon tukea, yksityisen hoidon tukea ja joustavaa hoitorahaa ja osittaista hoitorahaa. Taloudellinen tuki on vaihtoehto kunnan järjestämälle varhaiskasvatukselle (aik. päivähoidolle). Kunta ratkaisee, onko kyseessä varhaiskasvatustilanne (aik. päivähoitotilanne) mukainen taloudellisen tuen pois sulkeva hoito. Mikäli kyse on esim. kuntoutuksellisenä tai lastensuojelullisena toimenpiteenä järjestettävästä varhaiskasvatuksesta, voi taloudellisen tuen maksaminen olla mahdollista myös tältä ajalta. Lastenhoidon tukea on haettava 6 kuukauden kuluessa siitä, kun sitä halutaan saada. Ilman erityistä syytä tukea ei myönnetä pidemmältä ajalta takautuvasti.

Lastenhoidon tuet hoitovapaa-, kotihoidontuki-, yksityisen hoidon tuki- ja joustava hoitoraha / osittainen hoitoraha -järjestelmineen yhdistyneenä kunnalliseen ja yksityiseen varhaiskasvatukseen (päivähoitoon) on varsin monimutkainen kokonaisuus. Lisätietoja saa Kelan internetsivuilta. Omalle perheelle parhaiten sopivasta tukijärjestelystä kannattaa käydä neuvottelemassa paikan päällä Kelan toimistossa tai päivähoidon alueellisesta johdosta vastaavien työntekijöiden luona.

Vanhemmilla on valintaoikeus, joka tarkoittaa, että he voivat valita lapselleen kunnan järjestämän päivähoitopaikan tai taloudellista tukea. Valintaoikeus alkaa vanhempainrahakauden päättymistä seuraavana arkipäivänä ja päättyy heinäkuun viimeisenä päivänä sinä vuonna, jona lapsi siirtyy oppivelvollisena perusopetukseen.

Vanhempien valintaoikeus

Alle kouluikäisen lapsen vanhemmilla (tai muulla huoltajalla) on oikeus saada lapselleen kunnan järjestämää varhaiskasvatusta joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Kunnan järjestämän päivähoidon vaihtoehtona perhe voi valita:

- Lasten kotihoidon tuen, jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi. Silloin oikeus tukeen on myös perheen muista alle kouluikäisistä lapsista, jotka eivät ole kunnan järjestämässä päivähoidossa (poikkeuksena esiopetukseen osallistuminen vuotta ennen kouluun menoa). Tuki voidaan myöntää heti vanhempainrahan tai pidennetyn isyysrahakauden päätyttyä
- Yksityisen hoidon tuen, jos perheen alle kouluikäistä lasta hoitaa kunnan hyväksymä yksityisen hoidon tuottaja. Tukea maksetaan myös muista perheen alle kouluikäisistä lapsista, jotka hoidetaan samalla tavalla. Hoidon tuottaja voi olla yksityinen päiväkotitai perhepäivähoitaja tai perheeseen työsuhteessa oleva hoitaja. Yksityisen hoidon tuen hakee aina lapsen vanhempi
- Vaihtoehto: jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi, vanhemmat voivat vaihtoehtoisesti valita joko lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen. Jos perheelle myönnetään kotihoidon tuki esim. nuorimmasta alle 3-vuotiaasta lapsesta, perhe voi saada yksityisen hoidon tukea muista lapsista.

Jos lapsi on kunnan järjestämässä osa- tai kokoaikaisessa päivähoidossa, hänestä ei voi samalta ajalta saada lasten kotihoidon tukea eikä yksityisen hoidon tukea. Poikkeuksena tästä tukea voidaan kuitenkin maksaa, kun lapsi osallistuu osapäiväiseen kunnan järjestämään esiopetukseen tai aloittaa koulun ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Jos lapsi on sairauden vuoksi ollut pitkään osastohoidossa (yli 3 kuukautta kestävä ns. laitoshoido), ei tukea (kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki, joustava hoitoraha ja osittainen hoitoraha) makseta siltä ajalta, jonka hoito kestää yli kolme kuukautta (laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) 19 §).

Lastenhoidon tukien määriä korotettiin 1.8.2022.

Lasten kotihoidon tuki

Kotihoidon tuen hoitorahaa maksetaan yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 362,61 €/kk. Alle 3-vuotiaista sisaruksista maksetaan lisäksi kustakin 108,56 €/kk ja muista alle oppivelvollisuusikäisistä sisaruksista kustakin 69,76 €/kk. Tulosidonnaista hoitolisää maksetaan vain yhdestä lapsesta ja sen määrä on enintään 194,06 €/kk. Perheen kotikunta voi maksaa lasten kotihoidon tukeen lisäksi kuntalisää.

Tuen myöntämisen edellytys ei ole, että toinen vanhemmista hoitaa itse lasta kotona. Perhe voi valita kotihoidon tuen, vaikka lasta hoitaisi esim. sukulainen tai yksityinen päivähoiton tuottaja. Hakuaika on 6 kk takautuvasti (WH 1 nettilomake).

Lasten kotihoidon tuki on veronalaista tuloa ja sitä verotetaan verolakien mukaan. Vaikka tuki on pienempi kuin palkka, ennakonpidätysprosentti ei välttämättä ole pienempi.

Yksityisen hoidon tuki

Yksityisen hoidon tuen hoitoraha on 184,61 €/lapsi/kk. Alennettu hoitoraha on 67,92 €/lapsi/kk. Hoitoraha määräytyy lapsen varhaiskasvatusoikeuden mukaisesti. Hoitolisä on tulosidonnainen ja enintään 155,24 €/lapsi/kk. Hoitoraha ja hoitolisä maksetaan jokaisesta tukeen oikeuttavasta lapsesta. Yksityisen hoidon tuki maksetaan päivähoiton tuottajalle, joka maksaa tuesta veron. Työsuhteisen hoitajan kohdalla tilanne on monimutkaisempi, koska työnantajana toimivalla perheellä on työnantajavelvollisuuksia (mm. sosiaaliturvamaksut).

Yksityisen hoidon tuesta voidaan maksaa puolet, jos lapsi on osapäiväisessä kunnan järjestämässä esiopetuksessa vuotta ennen kouluun menoa tai jos lapsi aloittaa koulun 6-vuotiaana eli yhtä vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevasta lapsesta yksityisen hoidon tukea voidaan maksaa puolet ensimmäisen kouluvuoden aikana. Hakuaika on 6 kk takautuvasti (WH1 hakijan täyttämä, WH 2 hoitopaikan täyttämä). Perhe hakee tuen, vaikka se maksetaan hoidon tuottajalle.

Joustava hoitoraha

Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettava osittainen hoitoraha on korvattu joustavalla hoitorahalla. Joustavaa hoitorahaa maksetaan työ- tai virkasuhteessa oleville, yrittäjille, maatalousyrittäjille ja apurahan saajille. Molemmilla vanhemmilla tai huoltajilla on oikeus joustavaan hoitorahaan saman kalenterikuukauden ajalta, jos he eivät ole yhtä aikaa poissa työstä lapsen hoidon vuoksi.

Joustavaa hoitorahaa voidaan maksaa 258,50 €/kk, jos vanhemman työaika on keskimäärin enintään 22,5 tuntia tai enintään 60 % tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta (tarkoittaa noin 3 päivää viikossa tai noin 4,5 tuntia päivässä) ja 172,33 €/kk jos työaika on yli 22,5 - 30 tuntia tai enintään 80 % tavanomaisesta työajasta (tarkoittaa noin 4 päivää viikossa tai noin 6 tuntia päivässä). Etuus on verollinen. Hakuaika on 6 kk takautuvasti lomakkeella [WH 9](#).

Osittainen hoitoraha

Työsopimuslain (55/2001) mukaan pienten koululaisten vanhemmilla on mahdollisuus lyhentää työaikaansa palkattomasti siihen saakka, kunnes perusopetuksessa olevan lapsen toinen lukuvuosi päättyy tai kunnes lapsen kolmas lukuvuosi päättyy, jos lapsi kuuluu pidentetyn oppivelvollisuuden piiriin. Tässä tilanteessa vanhemmat voivat hakea Kelasta osittaista hoitorahaa ansionmenetyksen korvaamiseksi.

Osittaista hoitorahaa ei siis enää makseta alle 3-vuotiaitten lasten vanhemmille, koska tuolloin on käytettävissä joustava hoitoraha.

Osittaisen hoitorahan myöntäminen edellyttää, että virka- tai työsuhteessa olevan taikka yrittäjänä tai maatalousyrittäjänä toimivan vanhemman tai muun huoltajan viikoittainen

työaika on keskimäärin enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi. Osittainen hoitoraha on siten korvausta siitä ansionmenetyksestä, joka vanhemmalle aiheutuu lapsen hoidon vuoksi sovituista lyhennyksistä työajasta.

Osittaiseen hoitorahaan on oikeus sellaisella vanhemmalla tai muulla huoltajalla, jonka lapsi osallistuu perusopetuksen ensimmäisen tai toisen vuoden opetukseen. Osittaisen hoitorahan myöntäminen ei ole sidoksissa tiettyyn ikään, vaan sitä voi saada perusopetuksen ensimmäisen ja toisen lukuvuoden ajalta. Osittaista hoitorahaa myönnetään kaikille 1. ja 2. luokan oppilaille riippumatta siitä, minkä ikäisenä he ko. luokalla ovat tai käyvätkö luokkaa uudelleen. Lisäksi vanhemmalla tai muulla huoltajalla on oikeus osittaiseen hoitorahaan silloin, kun lapsi osallistuu oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuotena oppivelvollisena esiopetukseen. Tämä koskee siis niitä vanhempia, joiden lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin tai jos lapsi kuuluu ns. pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin eli oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aiemmin ja kestää 11 vuotta. Näillä lapsilla on oikeus saada esiopetusta myös oppivelvollisuuden alkamisvuonna. (Perusopetuslaki 26 a §).

Oikeus osittaiseen hoitorahaan alkaa 1.8. sinä vuonna, kun lapsi aloittaa oppivelvollisena peruskoulun tai osallistuu oppivelvollisena esiopetukseen oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuonna ja päättyy 31.7. sinä vuonna, jolloin lapsi päättää perusopetuksen toisen lukuvuoden. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten osalta osittaista hoitorahaa voidaan maksaa lisäksi vielä perusopetuksen 3. lukuvuoden ajan. Osittaiseen hoitorahaan on oikeus myös lukukausien väliin jääviltä koulujen loma-ajoilta. Osittaista hoitorahaa maksetaan vain yhdestä lapsesta kerrallaan, vaikka perheessä olisi useampi edellytykset täyttävä lapsi.

Molemmilla vanhemmilla tai muilla huoltajilla on oikeus saada osittaista hoitorahaa saman kalenterikuukauden aikana edellyttäen, että he eivät ole yhtäaikaaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi. Vanhemmat voivat esimerkiksi pitää osittaista hoitovapaata niin, että toinen vanhemmista lyhentää työaikaansa aamusta ja toinen iltapäivästä. Jos vanhemmat ovat eronneet, osittaista hoitorahaa voidaan maksaa myös sille vanhemmalle, jonka luona lapsi ei asu, jos osittaisen hoitorahan edellytykset muuten täyttyvät. Jos molempien eronneiden vanhempien viikoittainen työaika on enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi, voidaan osittaista hoitorahaa maksaa kummallekin vanhemmalle, vaikka he eivät asuisikaan yhdessä. Edellytyksenä on kuitenkin, että vanhemmat eivät ole yhtäaikaaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi.

Osittaista hoitorahaa voidaan maksaa samanaikaisesti kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kanssa. Kotihoidon tuen maksamisen ajalta edellytyksenä kuitenkin on, että hakijavanhempi ei itse hoida lasta saaden kotihoidon tukea. Sama hakija ei voi samanaikaisesti saada sekä joustavaa että osittaista hoitorahaa. Osittainen hoitoraha voidaan maksaa myös ajalta, jolta lapsi on kunnan järjestämässä päivähoidossa tai jolta maksetaan yksityisen hoidon tukea. Osittainen hoitoraha on 103,84 €/kk. Osittainen hoitoraha on veronalaista tuloa.

Hakuaika on 6 kk takautuvasti lomakkeella [WH 9](#). Osittainen hoitoraha huomioidaan tulona lastenhoidon tuen hoitolisässä.

Lastenhoidon tukeen vaikuttavat muutokset voi ilmoittaa verkossa.

Lapsiperheet voivat ilmoittaa Kelan asiointipalvelussa lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen muutoksista. Verkossa voi myös lakkauttaa kotihoidon tuen, yksityisen hoidon tuen ja osittaisen hoitorahan. Asiointipalvelussa voi tehdä osoitteenmuutoksen ja ilmoittaa muuttuneista olosuhteista. Palvelusta näkee myös aiemmin verkon kautta lähettämänsä tiedot.

Palvelu on osoitteessa www.kela.fi/asiointi ja sinne kirjaudutaan omilla verkkopankkitunnuksilla. Verkossa voi lisäksi arvioida lastenhoidon tuen määriä uudella laskurilla, joka on osoitteesta www.kela.fi/laskurit. Laskurilla voi arvioida kotihoidon tuen

määrää, jos saa samaan aikaan vanhempainpäivärahaa. Laskurilla voi myös laskea kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen hoitorahan ja hoitolisän määrän sekä kuntalisän määrän. Laskurit eivät vaadi kirjautumista.

VARHASKASVATUKSEN (KUNNALLISEN PÄIVÄHOIDON) ASIAKASMAKSUT

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki (1503/2016) tuli voimaan 1.3.2017. Laissa säädetään kunnan järjestämässä päiväkotij- ja perhepäivähoidossa perittävistä maksuista. Laki ei koske yksityisesti järjestettävää varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksesta perittävä asiakasmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella.

Varhaiskasvatuksesta perittävää maksua määritettäessä otetaan tuloina huomioon lapsen, hänen vanhempansa tai muun huoltajansa sekä näiden kanssa yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia muutettiin 1.8.2021 siten, että asiakasmaksuja alennettiin korottamalla maksujen perusteena olevia tuloaroja 31 %. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on 40 % (aiemman 50 %:n sijaan) nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Maksujen perusteena oleva maksuprosentti säilyi ennallaan (10,7 %).

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa keskimäärin enintään 20 tuntia viikossa, saa kuukausimaksu olla enintään 60 prosenttia kokoaikaisesta maksusta. Varhaiskasvatuksen kestäessä keskimäärin vähintään 35 tuntia viikoittain, voidaan kuukausimaksuna periä kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksu. Varhaiskasvatuksen kestäessä enemmän kuin 20 tuntia, mutta alle 35 tuntia viikoittain, kunnan tulee periä maksu, joka on suhteutettu varhaiskasvatusaikaan. Varhaiskasvatuksen maksua alentavana tekijänä on otettava huomioon myös perusopetuslain (628/1998) mukainen maksuton esiopetus.

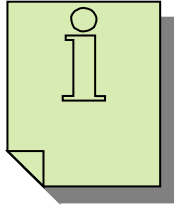
Varhaiskasvatuksesta perittävä enimmäismaksu on ensimmäisen lapsen osalta edelleen 288 euroa kuukaudessa ja alin perittävä maksu on 27 euroa. Toisesta lapsesta perittävä maksu on 1.8.2021 alkaen enintään 40 prosenttia nuorimman lapsen maksusta eli enintään 115 euroa kuukaudessa. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta.

Laskettaessa lapsen keskimääräistä viikoittaista aikaa varhaiskasvatuksessa, otetaan huomioon varhaiskasvatukseen varattu aika kalenterikuukauden ajalta.

Pääsääntöisesti maksu peritään myös tilapäisten poissaolojen ajalta. Kuitenkin, jos lapsi on sairautensa vuoksi päivähoidosta poissa päivähoitosta yli kymmenen päivää kalenterikuukauden aikana, maksuna peritään puolet kuukausimaksusta. Maksua ei peritä lainkaan, jos lapsi on sairautensa vuoksi poissa hoidosta koko kalenterikuukauden. Jos lapsi on muusta syystä poissa päivähoitosta koko kalenterikuukauden, peritään puolet kuukausimaksusta.

Tilapäisesti annettavan hoidon sekä leikki- ja kerhotoiminnan maksuista päättää kunta.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista katso [Kuntaliiton yleiskirje 5/2021](#).

Lähteet / lisätietoja / palautetta:

www.kela.fi
www.finlex.fi
www.stm.fi

www.tulli.fi
<https://hyvaks.fi/>

www.kuh.fi
www.sylva.fi

Kelan tietosivuilla on tietoa sosiaaliturvasta ja myös lomakkeita
Valtion säädöstietopankissa on kaikki ajantasainen lainsäädäntö
Sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta löytyy paljon ohjeistusta mm.
sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä mm. asiakasmaksuista
Tullin sivuilla mm autoveroasiat ovat ajan tasalla
Keski-Suomen hyvinvointialueen kotisivuilla on tietoa potilaalle ja
omaisille
KYS:n kotisivuilla on potilasopas ja paljon muuta
Sylvan sivuilla on tietoa järjestötoiminnasta ja kuntoutuskursseista

Kuopion yliopistollisessa sairaalassa syöpää sairastavien lasten sosiaalityöntekijä **Sari Vallin**
tavoittaa numerosta: **044-7113580**.

Otan mielelläni vastaan palautetta / parannusehdotuksia tästä esitteestä esim.
sähköpostiosoitteeseen juhani.luotola@hyvaks.fi

Opas on päivitetty 3.2.2023/jl

Liite 1.

Julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuja 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueet voivat päätöksistään riippuen periä myös alla mainittuja pienempiä maksuja	
Terveyskeskuslääkärin vastaanotto (maksut peritään yli 18-vuotiailta) - käyntimaksu - vuosimaksu - tk -päivystysmaksu - Sairaala Nova perii päivystyskäynnistä voimassa olevan poliklinikkamaksun suuruisen asiakasmaksun. Alle 18-vuotiailta ja sotaveteraaneilta maksua ei peritä	20,90 41,80 28,70 41,80
Sairaalan poliklinikkamaksu (maksua ei 1.7.2021 alkaen peritä alle 18-vuotiailta)	41,80
Sarjahoito/käynti (ei peritä lapsilta)	11,60
Päiväkirurgia (maksua ei 1.7.2021 alkaen peritä alle 18-vuotiailta)	136,90
Laitoshoidon hoitopäivämaksu	49,60
Päivä- ja yöhoidon maksu	22,80
Kuntoutushoidon maksu	17,10
Maksukatto (Otetaan huomioon toinen vanhempi ja kaikki huollossa olevat alle 18-vuotiaat lapset)	692
- laitoshoidon ylläpitomaksu maksukaton täyttymisen jälkeen (yli 18-vuotiailla)	22,80
Lääkärintodistus (enintään)	51,50
Sakkomaksu (ei peritä lapsilta)	51,50
Hammashoidon perusmaksu hammaslääkäri (ei peritä lapsilta) *hammashoidon maksut kerryttävät maksukatto 1.1.2022 jälkeen	13,30
Perusmaksu erikoishammaslääkärillä (ei peritä lapsilta) *hammashoidon maksut kerryttävät maksukatto 1.1.2022 jälkeen	19,50

Liite 2

SYÖPÄÄ SAIRASTAVILLE LAPSILLE TARKOITETUT SOPEUTUMISVALMENNUSPERHEKURSSIT 2023

Kurssin numero ja nimi	Sairaus	Kohderyhmä	Laji	Luonne	Alkamispäivä	Kurssipaikka	Vapaat paikat
85571 Syöpä-perhekurssi	Syöpäsairaudet	Alle 16-vuotiaille, alle kouluikäisille, alakoululaisille ja yläkoululaisille	Lapsen perhekurssi	Sopeutumisvalmennus	24.04.2023	Coronaria Contextia Oy/Kylpylähotelli Rauhalampi/ryhmittymä	8
85575 Syöpä-perhekurssi	Syöpäsairaudet	Alle 16-vuotiaille, alle kouluikäisille, alakoululaisille ja yläkoululaisille	Lapsen perhekurssi	Sopeutumisvalmennus	05.06.2023	Coronaria Terameri Oy/Kuusamon Tropiikki (ryhmittymä)	7
85568 Syöpä-perhekurssi	Syöpäsairaudet	Alle 16-vuotiaille, alle kouluikäisille, alakoululaisille ja yläkoululaisille	Lapsen perhekurssi	Sopeutumisvalmennus	18.06.2023	Meri-Karinan toiminta- ja palvelukeskus	8
85569 Syöpä-perhekurssi	Syöpäsairaudet	Alle 16-vuotiaille, alle kouluikäisille, alakoululaisille ja yläkoululaisille	Lapsen perhekurssi	Sopeutumisvalmennus	17.07.2023	Meri-Karinan toiminta- ja palvelukeskus	8
85572 Syöpä-perhekurssi	Syöpäsairaudet	Alle 16-vuotiaille, alle kouluikäisille, alakoululaisille ja yläkoululaisille	Lapsen perhekurssi	Sopeutumisvalmennus	21.08.2023	Coronaria Contextia Oy/Kylpylähotelli Rauhalampi/ryhmittymä	8
85573 Syöpä-perhekurssi	Syöpäsairaudet	Alle 16-vuotiaille, alle kouluikäisille, alakoululaisille ja yläkoululaisille	Lapsen perhekurssi	Sopeutumisvalmennus	09.10.2023	Coronaria Contextia Oy/Kylpylähotelli Rauhalampi/ryhmittymä	8
85576 Syöpä-perhekurssi	Syöpäsairaudet	Alle 16-vuotiaille, alle kouluikäisille, alakoululaisille ja yläkoululaisille	Lapsen perhekurssi	Sopeutumisvalmennus	20.11.2023	Coronaria Terameri Oy/Kuusamon Tropiikki (ryhmittymä)	8

Kursseja yhteensä 7 kpl